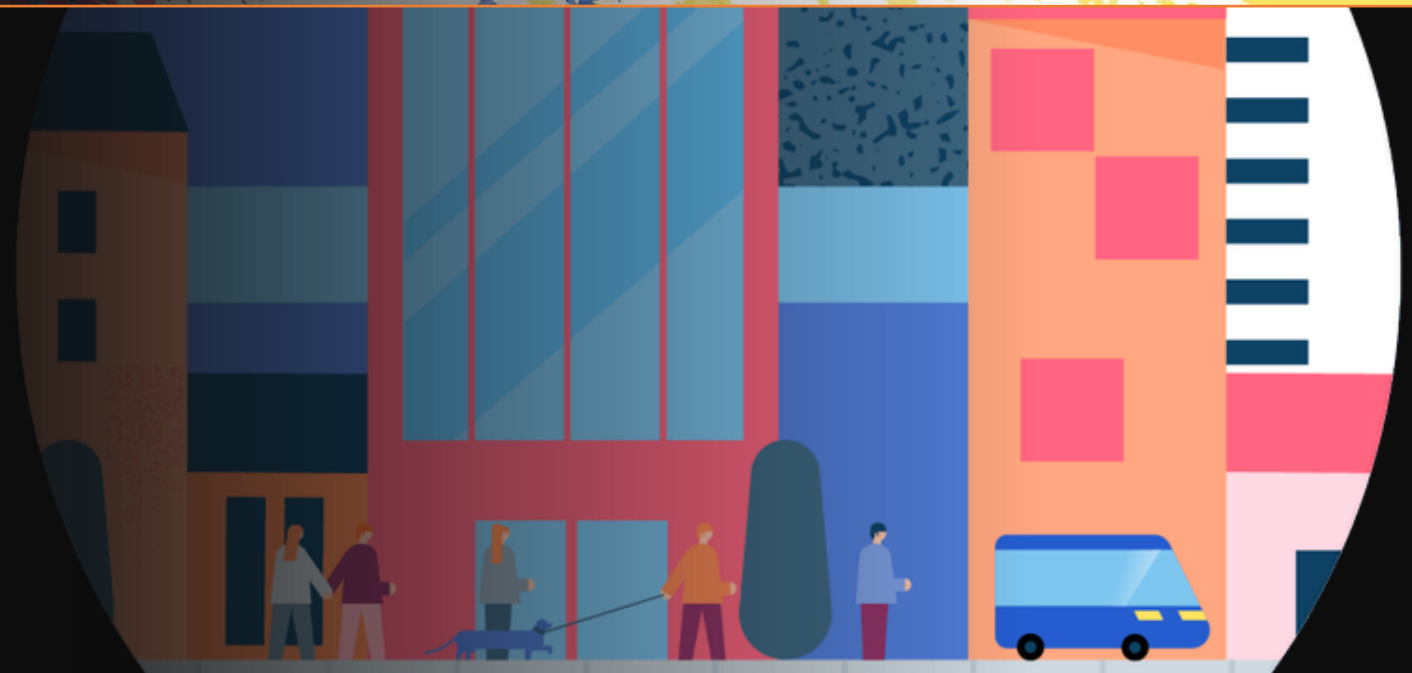

Ympäristöterveydenhuollon varautuminen ja yhteistyö

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Mitä on varautuminen ympäristöterveydenhuollossa?

- Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on ihmisten ja eläinten suojeleminen elinympäristössä vaikuttavilta haitallisilta tekijöiltä
- Kunnilla (yhteistoiminta-alueille) on päävastuu ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön ja valvonnan toimeenpanosta omilla alueillaan.
- Ympäristöterveydenhuollon perustehtävän sisältö vastaa monelta osin jatkuvuudenhallinnan periaatteita
 - ennaltaehkäisy
 - havainnointi
 - valvonta
 - haittojen torjunta
 - tiedotus
 - osallistaminen
 - yhteistyö

Mihin varaudutaan ympäristöterveydenhuollossa?

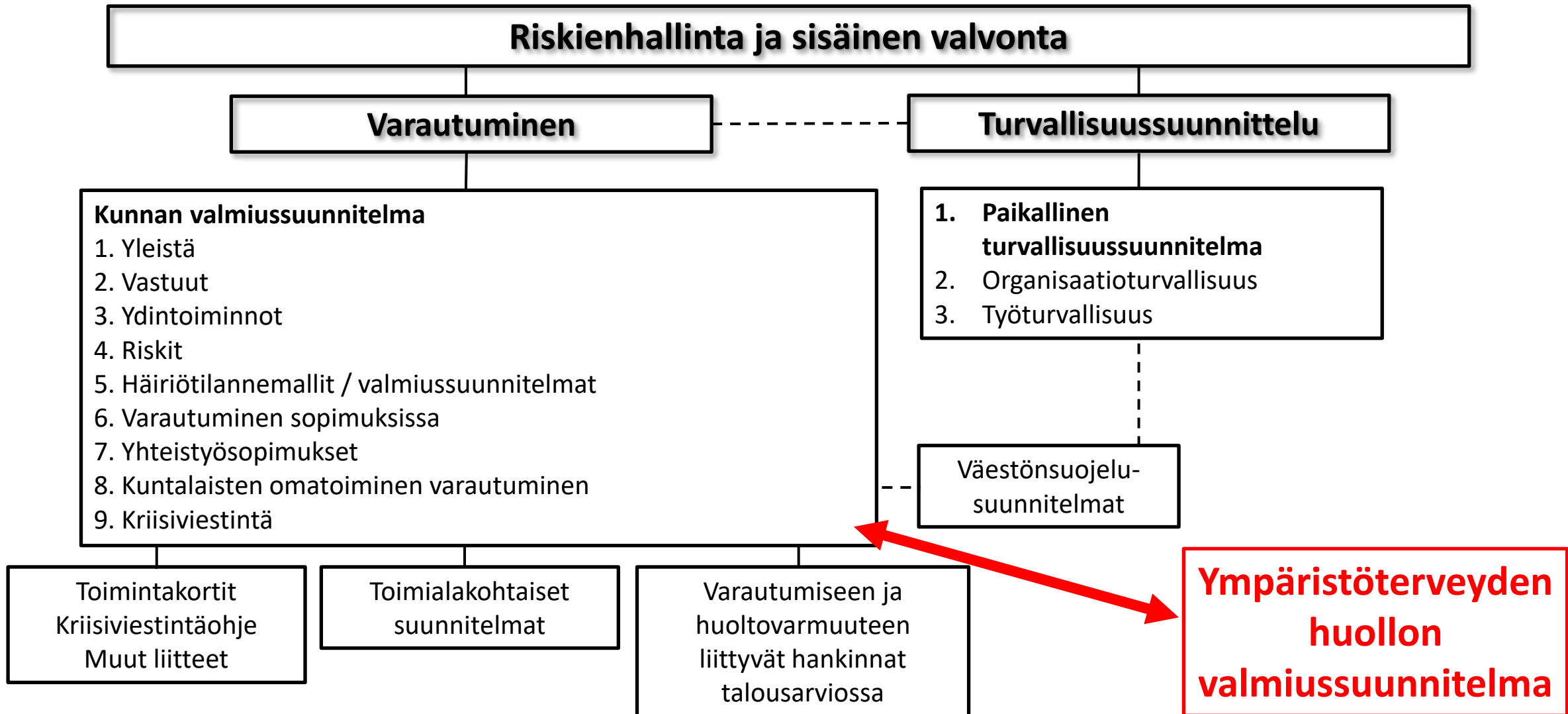
- Häiriötilanteet lähes poikkeuksetta vaikuttavat yhtäaikaaisesti useampaan toimialaan
 - Vesihuollon toimivuus (talous- ja jätevesi)
 - Jätehuolto
 - Kemikaalit
 - Säteily
 - Elintarvikkeet
- Muut ympäristöön, ihmisiin ja eläimiin vaikuttavat riskit
 - sähkökatkokset, metsäpalot, kyberturvallisuus, hybridivaikuttaminen, kriittinen infrastruktuuri

Kunnan valmiussuunnitelma

- Ympäristöterveydenhuollon toiminta häiriötilanteissa oleellinen koko kunnan jatkuvuudenhallinnan kannalta.
- Miten kunnan valmiussuunnittelussa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon osuus osana koko kunnan jatkuvuudenhallintaa?
- Kuntien valmiussuunnitelmissa kuvataan mm. yhteydet YTH yhteistoiminta-alueen ja kunnan välillä
 - Sisäinen tiedonkulku ja poikkihallinnollinen yhteistoiminta. Etukäteen on suunniteltava, miten asiantuntija-apu ja yhteydenpito järjestetään.
- Häiriötilanteissa toimimista ja johtamista on harjoiteltava etukäteen niin, että myös kunnan johto on tarvittaessa mukana harjoituksissa.
- Valmiusharjoituksessa testataan valmiussuunnitelmia ja organisaatioiden toimintaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (myös alueelliset harjoitukset)

Kunnan varautumisen hierarkia ja suunnitelmien keskinäiset suhteet

Mitä on varautuminen ympäristöterveydenhuollossa?

- Häiriötilanteet vaikuttavat oleellisesti kunnan kaikkien toimialojen ja myös paikallisten yritysten toimintaan. Ympäristöterveydenhuolto usein monen kunnan yhteistoimintaa. Ympäristöterveydenhuollon toiminta häiriötilanteissa oleellinen koko kunnan jatkuvuudenhallinnan kannalta.
- **Millä tavoin suunnitelmissa varmistettu**
 - Yhteistyö kunnan johtoryhmän kanssa
 - Yhteistyö viranomaisten kanssa – vaaratiedotteen antaminen?
 - Yhteistyö alueellisen ja paikallisen vesihuollon tai muun toimijan kanssa
 - Lain ja hallintosääntöjen edellyttämät vastuut
 - Yleinen johtovastuu häiriötilanteessa, miten yhteensovitettu ympäristöterveydenhuollon vastuiden kanssa?
 - Tiedottaminen – kuka vastaa?
 - Keskustelu somessa ja digitaalisilla alustoilla – kuka reagoi ja antaa oikeaa tilannekuvaa?
 - Yhteystiedot ajan tasalla
 - Sijaiskäytännöt – asiantuntemuksen varmistaminen kaikissa tilanteissa

Miten parempaa varautumista?

- Suunnitelmien yhteensovittaminen
- Yhteinen harjoittelu erilaisten häiriötilanteiden varalle
- Kaikkeen ei voi varautua – harjoitelluilla toimintamalleilla varmistetaan edellytykset hoitaa mikä tahansa häiriötilanne!
- Ympäristöterveydenhuollon asiantuntemus vahvemmin osaksi paikallista ja alueellista varautumista.
- Häiriötilanteen jälkeen on tehtävä arviointi toiminnan onnistumisesta ja haasteista, ja sen vaikutus valmiuden kehittämiseen on myös sisällytettävä suunnitelmaan.

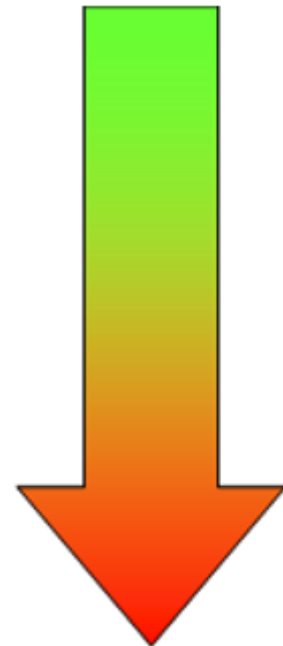
Miten alueellinen riskinarvio on huomioitu häiriötilannesuunnitelmassa?

- Määritä TOP-riskit alueellasi
 - Laadi riskeistä häiriötilannesuunnitelma
 - Tarkista kansallinen riskiarvio ja alueellinen riskiarvio
 - Arvioi riskin vaikuttavuutta esim. oheisen taulukon avulla
 - Miten suunnitelmat suhtautuvat paikallisiin riskiarvioihin?

<https://intermin.fi/pelastustoimi/varautuminen/kansallinen-riskiarvio>

Todennäköisyys	Seuraukset		
	Vähäinen	Haltallinen	Vakava
Todennäköinen	3. Kohtalainen riski	4. Merkittävä riski	5. Sietämätön riski
Mahdollinen	2. Vähäinen riski	3. Kohtalainen riski	4. Merkittävä riski
Epätodennäköinen	1. Merkityksetön riski	2. Vähäinen riski	3. Kohtalainen riski

Toimenpiteiden priorisointi

1: Merkityksetön riski

» Ei tarvetta toimenpiteille

2: Vähäinen riski

» Tilannetta seurattava

3: Kohtalainen riski

» Toimenpiteitä...

4: Merkittävä riski

» Riskiä vähennettävä nopeasti

5: Sietämätön riski

» Työt seis. Riski poistettava

Valmiussuunnittelun tasoa voi testata Kuntaliiton KUJA-mallilla

- www.kuntaliitto.fi/kuja
- Lataa sivustolta arviointimalli
- Täytä itsearvio eri moduuleissa (29 kohtaa)
- Katso koontisivustolta tulos – samalla näet, mihin osa-alueisiin tulisi ensimmäisenä kiinnittää huomio

Turvallinen ja kriisinkestävä kunta

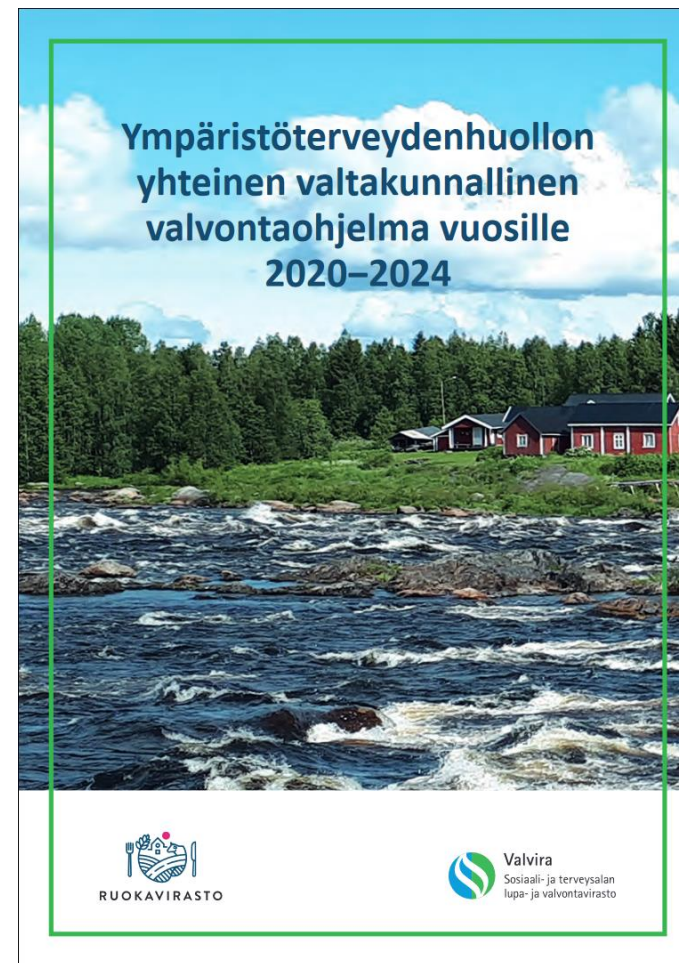
Tule mukaan!
tkk@kuntaliitto.fi

- Turvallinen ja kriisinkestävä kunta -verkosto (TKK) on kuntien riskienhallinta-, turvallisuus- ja varautumistyötä tukeva verkosto. Kuntaliitto hallinnoi verkostoa ja varmistaa edellytykset sen toiminnalle.
- Verkoston tavoitteena on kehittää kuntien turvallisuuskulttuuria, turvallisuusjohtamista ja riskienhallintaa sekä lisätä turvallisuus- ja varautumistyön merkitystä ja vaikuttavuutta osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.
- Verkosto on tarkoitettu kuntien henkilöstölle ja se tarjoaa asiantuntijoille mahdollisuuden verkostoitumiseen ja keskusteluun.

YMPPI21 –harjoitus 26.8.2021 (PeODno-2021-283)

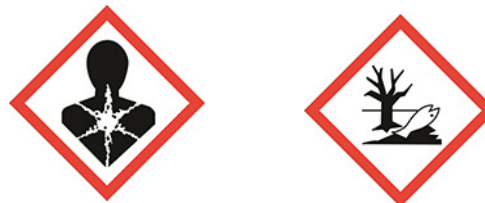
- Ympäristöterveydenhuollon (YTH) yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on varautuminen.
- Keskusvirastot organisoivat yhteisen valtakunnallisen valmiusharjoituksen kaikille Suomen valvontayksiköille.
 - suunnittelussa mukana ohjaavat ministeriöt (STM, MMM), aluehallintovirastot, Pelastusopisto sekä asiantuntijalaitokset (THL ja TTL).
- Edellinen harjoitus, OUTO17, aiheena mikrobiologinen saastuminen, joten **YMPPI21 kemiallinen saastuminen**.
- Harjoitukseen liittyi myös koulutuspäivä ja palautetilaisuus.
- Harjoitukseen osallistui 57 valvontayksikköä sekä Puolustusvoimien ympäristöterveys.

YMPPI 21 – paikallinen tieliikenneonnettomuus

- Liikenneonnettomuus – osallisina säiliöauto, kuorma-auto ja henkilöauto (sähkö).
 - Tulipalo - levisi lähistöllä olevaan akkujen käsittelylaitokseen.
- Kemikaaleiksi valikoituivat akryylnitriili, ammoniakki, lyijy ja metyyli-*tert*-butyylieetteri
 - Ideana oppia selvittämään mistä saa tietoa kemikaaleista, keneltä voi kysyä apua jne.
- Harjoituksen tavoitteena: **Tunnistaa, testata, selvittää ja kehittää organisaatioiden toimintakykyä harjoituksen uhkamallissa.**
- Palautteen perusteella kolme kehitettävää asiaa ovat:
 1. Yhteystietojen selvittäminen, ajantasaisuus ja nopea saatavuus
 2. Yhteistyö kehittäminen eri viranomaisten kesken – ”ympäristöterveydenhuoltoa ei ole tunnistettu”
 3. Viestinnän/tiedottamisen hallinta

YMPPI 21 – ns. pelialusta

- Harjoituksen käyttöön saatiin STM:n avustuksella tekninen harjoitusalue valmiusharjoitus.fi ([@ebrand.fi](https://ebrand.fi)) – pohjautuu Etelä-Suomen avin ideoimaan Valhalla-harjoitusalueeseen.
- Harjoitusalueelle syötettiin ajastetusti skenaarion eri vaiheet sekä lisäksi sosiaalisen median (apuna Lounais-Suomen avin viestintä) syötteitä. Osallistujat kirjautuivat toimenpiteensä alueelle.
- Suunnitteluryhmä seurasi harjoitusta koko päivän alustan kautta, samoin halukkailla aluehallintovirastoilla oli mahdollisuus seurata harjoituksen etenemistä.

→ Harjoitusalueen edut:

- Ei sähköpostiviestien lähettämistä 60 osallistujataholle (skenaarion eri vaiheet jne.)
- Harjoitusta oli mahdollista seurata reaaliaikaisesti, tarvittaessa pystyttiin puuttumaan harjoituksen kulkuun
- Harjoittelijat kokivat alustan käytön pääsääntöisesti helpoksi
- Alustan tietoja voidaan hyödyntää ohjauksen ja koulutusten suunnittelussa.

Kiitos mielenkiinnosta!

Heli Laasonen
heli.laasonen@valvira.fi

Kaisa Mäntynen
kaisa.mantynen@kuntaliitto.fi

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

**KUNTA
LIITTO**

Ympäristöterveydenhuollon varautuminen ja yhteistyö

Kuntamarkkinat 16.9.2021
Yksikön päällikkö Riikka Åberg
Elintarviketurvallisuusyksikkö
Ympäristöpalvelut

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialajohtaja

Maankäyttö ja kaupunkirakenne

Maankäyttöjohtaja

Maankäytön yleissuunnittelu
Yleiskaavapäällikkö

Asemakaavoitus
Asemakaavapäällikkö

Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit
Tonttipäällikkö

Liikenne- ja katusuunnittelu
Liikenne- ja katusuunnittelupäällikkö

Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu
Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö

Palvelut ja luvat

Asiakkuusjohtaja

Kaupunkiympäristön asukas- ja yrityspalvelut
Asukas- ja yrityspalvelupäällikkö

Kaupunkimittauspalvelut
Kaupungeodeetti

Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut
Kunnallinen pysäköinninvalvoja

Rakennusvalvontapalvelut
Rakennusvalvontapäällikkö

Ympäristöpalvelut
Ympäristöjohtaja

Rakennukset ja yleiset alueet

Tekninen johtaja

Yleiset alueet
Infrapäällikkö

Tilat
Tilapäällikkö

Asuntotuotanto
Asuntotuotantopäällikkö

Hallinto- ja tukipalvelut

Hallintojohtaja

Hallinto- ja lakipalvelut
Hallintopäällikkö

Hankintapalvelut
Hankintapäällikkö

Henkilöstöpalvelut
Henkilöstöpäällikkö

Kehittämispalvelut
Kehittämispalvelupäällikkö

Talous- ja suunnittelupalvelut
Talous- ja suunnittelupäällikkö

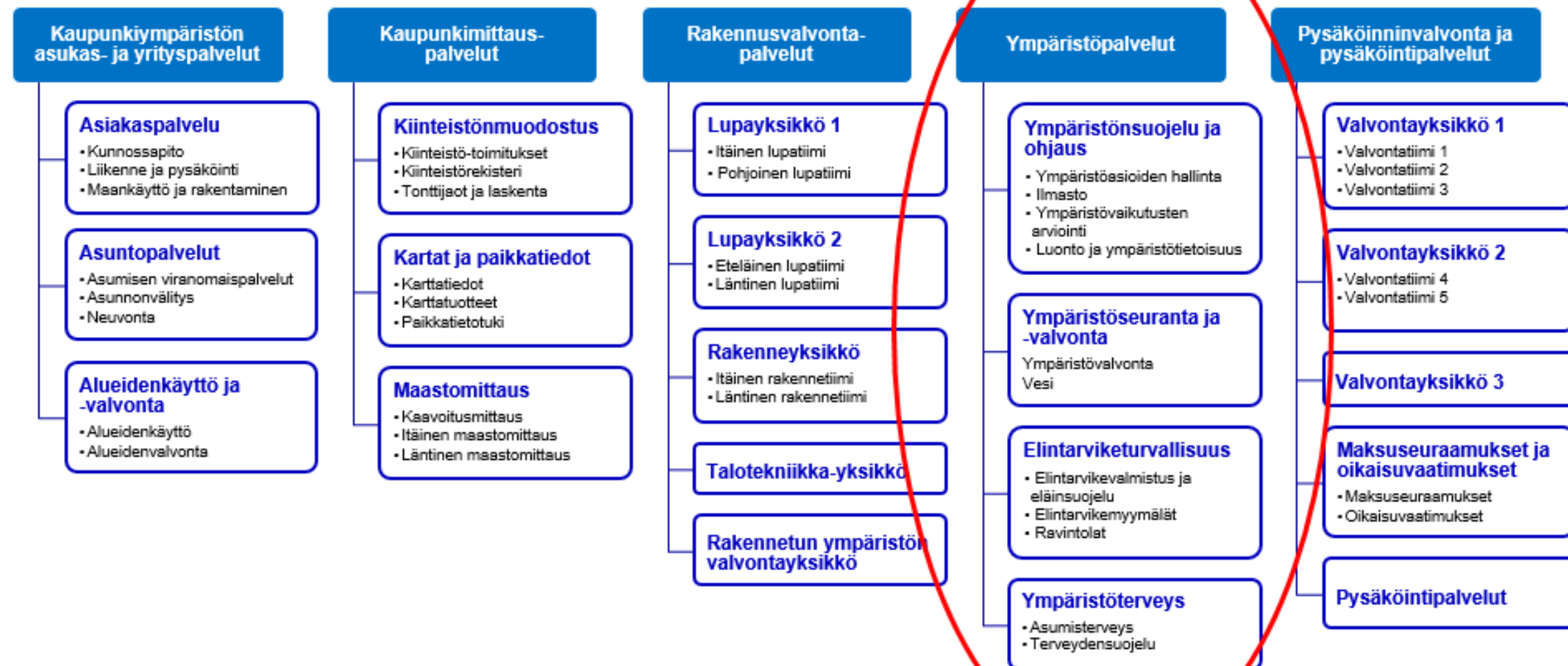
Tietohallintopalvelut
Tietohallintopäällikkö

Viestintäpalvelut
Viestintäpäällikkö

Helsinki

Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus

Asiakkuusjohtaja

Ympäristöterveydenhuolto Helsingissä

- Tehtäviä hoidetaan elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköissä
- Elintarviketurvallisuusyksikkö (39 htv)
 - elintarvikevalvonta
 - talousvesivalvonta
 - eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta
 - eläinlääkintähuollon ja löytöeläintoiminnan ostopalvelut
- Ympäristöterveysyksikkö (26 htv)
 - terveydensuojeluvalvonta
 - tupakka- ja lääkelain valvonta

Ympäristöterveydenhuollon varautuminen

- Helsingin ympäristöterveydenhuollossa on hyvin varauduttu seuraaviin:
 - Vesi- ja elintarvikevälikkeiset epidemiat
 - Eläintaudit ja zoonoosit
 - Säteilyvaaratilanteet
- Talousveteen liittyvien häiriötilanteiden osalta on Helsingin, Espoon ja Vantaan ympäristöterveydenhuollon ja HSY Veden yhteinen yhteistoimintaohje ja säännölliset harjoitukset (ml. VIRVE-puhelinten käyttö)
- Pandemiaan ei oltu varauduttu erikseen
- Valmiussuunnitelma on parhaillaan päivitettävänä

Koronapandemian vaikutukset Helsingin ympäristö- terveydenhuoltoon 2020

Vuodelle 2020 suunniteltiin mm. seuraavia tavoitteita

- Elintarvikevalvonnassa suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään vähintään 2700 (ei sisällä uusintoja)
- Otetaan 20 näytettä helmi-kesäkuun aikana kohteista, jotka itse tuovat maahan mausteita.
- Osallistutaan HSY Veden kanssa pidettäviin harjoituksiin.
- Tyhymatkan järjestäminen

Vuosi osoittautui kovin erilaiseksi

Etätyö

Teams-
kokoukset

Suojautuminen

Huoli
terveydestä ja
läheisistä

Uudenmaan
eristys

COVID-19

Poimintoja koronan vaikutuksista toimintaan 2020

- Suunnitelmallinen tarkastustoiminta pysähdyksissä lähes 3 kk ajan 18.3.21 lähtien
 - vaikutus talouteen -124 155 €, tarkastukset -700 (elintarvikevalvonta)
- Yksikön päällikön osallistuminen toimialan koronakriisiryhmään ja tilannekuvaraportit
 - kaupungin ohjeistusten kommentointi
 - tilannekuvapalaverit ja –raportointi: Ruokavirasto, ESAVI ja uutena kumppanina ELY-keskus
- Töiden uudelleen järjestely ja priorisointi
 - Toimijoiden neuvontaa ja ohjeistusta, massasähköpostien käyttö VATIsta
 - Nettisivujen ja toimintaohjeiden päivitystä
 - Yksi elintarviketarkastaja lainassa SOTEn koronajäljityksessä yhteensä 4 kk ajan
- Tarkastuksissa työsuojeluohjeiden huomioiminen ja suojautuminen
 - valvontaeläinlääkärit pääosin lähityössä koko korona-ajan, tarkastajat kesästä 2020 lähtien
 - aluksi pulaa suojavaarusteista (maskit)
 - elintarviketarkastuksia sovittiin normaalista poiketen etukäteen

Korona ja ympäristöterveydenhuollon digiloikka

- Koronan myötä toiminnassa tapahtui digiloikka, mikä jää pysyväksi
- Elintarvike- ja asumisterveysneuvonnassa saatiin käyttöön ns. puhelinrinki, jolloin neuvontapuhelimeen voi vastata kotoa
- Etätarkastukset
 - elintarvikevalvonnassa osittain (esim. myymälöiden omavalvontakirjanpito) ja kokonaan (esim. virtuaalihuoneistot, nettikaupat) tehtyjä etätarkastuksia
 - HSY Veden valvonta kokonaisuudessaan etänä
 - myymälöiden tupakkavalvonta lähes kokonaan etänä myös jatkossa
- Yhteisöllisyyden ylläpitämistä tiimikahvien ja etätapaamisten avulla
 - Teamsistä on tullut aktiivinen työkalu yhteydenpidossa
- Webinaarit ovat tulleet jäädäkseen ja mahdollistavat useamman osallistumisen

Tartuntatautilain valvonta uutena tehtävänä

Tartuntatautilain mukaisen valvonnan organisointi

- Uusi määräaikainen tehtävä vuoden 2021 loppuun tartuntatautilain muutoksen ja toimivallan delegointipäätöksen myötä
- Keväällä 2021 kahden viikon aikana organisoitiin tarkastustoiminta, priorisoitiin tehtävät ja koulutettiin henkilöstö
- Lukuisia tapaamisia eri tahojen kanssa, AVI ja sosiaali- ja terveystoimialan epidemiologinen toiminta tärkeimmät kumppanit
- Elokuussa painotus yleisötilaisuuksien valvontaan yhteistyössä Avin kanssa

Tartuntatautilain mukaisten tarkastusten tulokset

- Suurin osa tarkastuksista tehtiin maaliskoukokuussa ja ne kohdistuivat elintarvikemyymälöihin, liikuntatiloihin kauneushoitoloihin ja vastaaviin sekä kouluihin ja päiväkoteihin
- Kaikki kauppakeskukset ja osa uskonnollisista yhteisöistä tarkastettiin
- Lähes neljäsosassa kohteista oli ohjaustarvetta ja 0,3 %:ssa annettiin määräys
- Yleisin epäkohta oli 58 h §:n mukaisen kirjallisen suunnitelman puuttuminen

Tartuntatautilain mukaisten tarkastusten tulokset kohdetyypeittäin (8.3.-30.6.2021)

Kohdetyyppi	Kunnossa	Ohjaus- tarvetta	Paljon ohjaustarvetta /pakkokeinot	Tarkastukset yhteensä, kpl
elintarvikkeiden myynti	80 %	20 %	0 %	244
uskonnollinen yhteisö/ muu kokoontumistila	66 %	32 %	2 %	41
kauneushoitola, kampaamo, tatuointi ym.	69 %	31 %	0 %	54
koulu, päiväkot	74 %	26 %	0 %	47
liikuntatila	71 %	28 %	1 %	75
uimahalli, sauna	80 %	20 %	0 %	5
kauppakeskustilat	53 %	47 %	0 %	34
muu*	71 %	29 %	0 %	206
yhteensä	72,8 %	26,9 %	0,3 %	706

*muu: esim. kirjasto, pesula, suutari sekä vaate-, kenkä-, kirja-, lemmikkieläintarvike-, huonekalu-, matkapuhelinkauppa, optikkoliike

Tartuntatautilain mukaisen valvonnan vaikutuksia

- Viranomaisyhteistyö erityisesti AVIn kanssa on tiivistynyt
- Uusia yhteistyökumppaneita kuten Traficom ja tapahtumatoimijat
- Ympäristöterveydenhuollon näkyvyys on kasvanut kaupungin sisällä ja ulkoisesti
- Valvonnan organisoiminen on ollut iso ponnistus, jossa on onnistuttu hyvin myös viestinnällisesti
- Omissa tehtävissä on jääty jälkeen, esim. elintarvikevalvonnan tulomenetykset 100 000 €, kun elintarvikevalvonnan tarkastuksia on jäänyt tekemättä
- Kokonaisuutena myönteinen kokemus, jossa valvontahenkilöstömme on pärjännyt hienosti

Hyvää syksyä!

